

וכך הוא הכלל ברוחניות שה "חכמה תחיה בעליה" כך מתקיימת החכמה כשמחיים את זה, וכך גם אמירת הדברים "חיים הם למוצאיהם", צריך להוציא את הדברים מן הפה ואז יש בהם יותר חיות.

ידוע הוא מה שאמר הגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל מה נקרא חידושי תורה, כי לא שייך דברים חדשים בתורה ח"ו, אלא ככל שיותר שהאדם יותר מעיין ויותר מתברר לו מה שבתחילת העיון ובהשקפה ראשונה לא הובן, זה נקרא חידושי תורה, כשיש יותר בהירות בתורה ויותר עומק, ובזה אין גבול למה שאפשר להשיג כי ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים הוא גם בעומק הבנת התורה, וכל זה נקרא חידושים דאורייתא.

חלק גדול מהגיעה והחידוש בתורה הוא, שהם מכניסים באדם את השמחה של תורה, וכידוע הוא פשט הרמב"ם ב"תחת אשר לא עבדת את ד' אלוך בשמחה" כל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ואני רגיל להזכיר שהוא קצת חידוש, כי לכאורה הכוונה בפסוק היא, לא עבדת את ד' בשעה שהיה לך טוב ועכשיו ח"ו יש את ההמשך המובא בפסוק. אבל הרמב"ם מבאר שהתביעה היא על כך שעבודת ד' לא הייתה בשמחה הכי גדולה, וודאי שאין לך שמחה יותר מאשר בתלמוד תורה שהוא כנגד כולם,

גם במכתב הידוע של הגר"ח וואלוז'ין לנכדו הוא כותב שמה שאדם לומד בשעה בשמחה בזריזות זה פי יותר מכמה שעות שלומד, ובפועל כל אחד מרגיש את זה בעצמו בשעה שהוא לומד בחשק ובשמחה, וכך הוא המצב בזמן שאדם נכנס לסוגיה ויגע ומחדש בה ומברר עוד ועוד הרי זה גם כן מראה על השמחה של תורה. **ומעלה** מיוחדת היא בדברי תורה הנבלעים בימי ילדותו, ימי הילדות, ימי השחרות, ימי הנעורים ימים של "כחיצים ביד גיבור", ובהם יש המעלה המיוחדת של ד"ת הנבלעים בדמו ולא כזמן המאוחר שנקרא בלשון המשנה "נייר מחוק".

והחזו"א ז"ל היה תמיד מדגיש ש"נייר מחוק" אין הכוונה ח"ו לרפות ידים מללמוד אחר ימי הנעורים, וזכורני שהוא היה תובע מאנשים מבוגרים להתחיל וללמוד, כי גם על נייר מחוק כותבים ואפשר לכתוב הרבה, רק יש ללמוד מזה את המעלה של לימוד דברי תורה בימי הנעורים שהם נבלעים בדמו, והוא הדין בכל קנייני התורה ובשמחת התורה בזמנים הללו, ימי הנעורים זה הזמן של השאיפות, זמן שאדם יש לו כוח לשאוף ולרצות, ימים של "ויגבה ליבו בדרכי ד'", שזה הוא חלק גדול בהשגת התורה. ובזמן הזה של ימי הילדות אם אז מעמיקים יותר ושמחים יותר בשמחה האמיתית של "נשמחה בו ובתורתו", גם זה נשאר לתמיד ולימים, וגם השמחה נבלעת בדמו.

וזה הפשט "חיצים", כי לפעמים יש לאדם בחייו זמנים יותר קשים, וכשיש לו את החיצים של ימי הנעורים, הוא מצליח להתגבר תמיד יותר ויותר.

אופני החידוש וההבנה בתורה לפי שכל הלומדם

רבי י. גרשון אדלשטיין - פוניבז' הנה יש טעויות בדרך הלימוד, שכשהגמרא אומרת סברא, חושבים שחייבים להבין את סברת הגמרא, למה זה כך, והרי זה יכול להיות אחרת, והוא חייב להבין את סברת הגמרא, מפני שהוא חושב שהוא בעל הבנה, ונדמה לו שאחרים כן מבינים, אולם צריך לדעת שהרבה סברות הגמרא הם סברות כאלו שא"א להבין אותם, ורק בזמן הגמרא הבינו זאת, ואפי' הראשונים לא הבינו את סברת הגמ', והתוס' כתבו בכמה מקומות "נראה לגמרא לדמות", (כתובות נ"ה ע"ב בת"י, גיטין מ"ג ע"א ועוד). והיינו דהגמ' מדמה זאת, אבל התוס' לא הבינו למה זה דומה, והגמ' מדמה, ותוס' מאמינים לגמ' שזה דומה, אבל אם הגמ' לא היתה מדמה את זה, התוס' מעצמם לא היו מדמים זאת.

ורוב הש"ס הוא כך, שזה דברים שלא לפי שכלנו, וצריך לדעת, שגם מה שאנחנו כן מבינים בגמרא, זה לא ההבנה האמיתית שהגמרא הבינה, דאי' בגמ' (עירובין נג, א) שאמוראים אמרו דור אחד על הדור הקודם, "אנן כאצבע בקירא לסברא", שאין לנו הבנה להבין את סברת הדור הקודם, דזה סברת התורה, והתורה היא חכמה עליונה, וקב"ה ואורייתא חד הוא, ומה שמבינים מבינים, ומה שלא מבינים זה לא קושיא למה לא

מבינים, דבתורה יש הרבה דברים לא מובנים, ומה שכתוב כתוב. ומי שחושב להבין כל דבר שבש"ס הוא יהיה עם הארץ גמור בהבנה, זה נגד האמת, וזה לא אמיתה של תורה.

וידוע שהרב מפוניבז' אמר שהוא תלמיד מובהק של הגר"ח, הגם שהוא דיבר איתו בלימוד רק פעם אחת, והוא מפני שהוא שינה עי"ז את דרכו בלימוד, שהתחיל לומר להגר"ח "באמת צריכים להבין וכו'", והגר"ח מיד הפסיק אותו, ואמר לו שבאמת צריך "לא להבין", וזה השפיע עליו ששינה את דרך הלימוד שלו, והיה אז בבחרותו, ואמר שהוא חושב שמאותו הזמן הוא תלמיד מובהק שלו.

הנה על סברת הגמ' אסור בכלל להתעכב, לחשוב מה הסברא, ואמנם צריך לחשוב קצת, לראות אם מבין, אבל אם רואה שאינו מבין, שידע שזה לא מובן, וזה לא חטא, ולא עוולה, וזה דבר רגיל, וזה לא טענה עליו, ^{הנ"ל} דכך הוא האמת, דמי שבעל הבנה אינו מבין, ומי שאינו בעל הבנה מבין.

עוד צריך לדעת, דלפעמים יש תוס' מסובך, שיש בו הרבה פרטים, וצריך לדעת שבפעם הראשונה א"א לתפוס הכל לדעת בבירור את כל הקושיות והתירוצים וכל הפרטים, והעצה לזה, והדרך הקלה הנוחה והכדאית היא ללמוד כמה פעמים, ולכל הפחות פעמיים, ^{נזהר} ונעדיף עוד לפני השיעור, ^{נזהר} דבר שבדוק ומנוסה, דבפעם הראשונה שלומדים תוס', וכן לפעמים גם בגמרא, לא הכל ברור, ולא תופסים את הכל, ואפי' בעלי כשרונות לא יכולים בבת אחת לתפוס את כל הפרטים, אבל כשלומדים פעם שניה, וראוי שיהיה ביום למחרת, אז כבר חלק מונח בראש, ומה שחסר מתברר, ובדרך כלל מספיק פעמיים לבעלי כשרונות טובים, ולפעמים צריך שלש פעמים, וזה בדוק ומנוסה, ולפעמים יכול להיות שצריך ארבע פעמים עד שיהיה ברור. ובמקום להתעכב הרבה זמן על מקום אחד, דכדי לדעת את כל החשבון דברי התוס' לוקח הרבה זמן, במקום זה, כשלומדים זאת במשך כמה ימים, שחוזרים למחרת, זה מתברר בקלות, והדברים יוצאים בצורה ברורה.

שתי המעלות העקרוניות בשינון

רבי דוד כהן - חברון ענין השינון והחזרה, מפעל זה רב טוב צפון בו משני בחינות, האחד הוא חיזוק גדול לבני הישיבות לחזור על תלמודם בעיקר בימי בין הזמנים, שכפי שרואים כולנו בני התורה היקרים נמצאים בסכנה גדולה בימי בין הזמנים לאבד את כל מה שרכשו במשך הזמן, וכמאמר חז"ל 'אם תעזבני יום יומים אעזבך', ובפרט שעלולים להגרר לכל מיני בילויים המחזקים כוחו של היצר הרע ומרחיקים את בני התורה משקיעות הלימוד ומתשוקת ההתעלות בתורה. מעלה נוספת יש במפעל זה שיש בזה חזוק גדול שיוכלו על ידה בני התורה שיחזרו המסכת לקנות את המסכת ולקיימה בידם וכמאמרם ^{אוצר החכמה} [ערובין נד, א] מאי דכתיב הון מהכל ימעט וקובץ על יד ירבה, אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט, ואם לאו קובץ על ידי ירבה, א"כ נחמן בר יצחק אנא עבדתיה ואייקים בודאי, ופירש רש"י שם אנא עבדתיה וקימתיה לקבוץ על יד וחזרתי עליה עד שהחזקתי בה, ואחר כך חזרתי ושמעתי אחרת, והרי מבואר שדרך קנינה של תורה לקיים תורתו ולקנותה הוא לחזור ולהחזיק כל מה שלמד כבר קודם שבה ללמוד שמעתתא חדשה, והרי בודאי שזה עיקר ענינו ומטרתו של בין הזמנים לחזור ולהחזיק במסכת שלמדו בישיבה, כדי שיוכלו אח"כ להיות קובץ על יד, ולהתחיל בזמן שאח"כ המסכת החדשה תהיה בכלי קיבול גדול להכילה כראוי.

השינון והחזרה מביא להקפי' כל פרטי הסוגיא

רבי אורי וייסבלום - נחלת הלויים סוגיא היא כלל הכולל פרטים רבים, אשר ראיתו כְּלָל קושרת אל כל הסוגיא לחטיבה אחת, וכמה סוגיות אשר ראיתו ככלל קושרת את הסוגיות אלה באלה. מסכת היא כלל, הכולל כמה פרקים, אשר ראיתיה ככלל מקשרת את הפרקים אלה באלה. סדר שלם בש"ס גם הוא כלל, אשר כל המסכתות הכלולות באותו סדר הן פרטים בכלל הגדול הנקרא "סדר", אשר גם בו, ראיתו ככלל מקשרת המסכתות זו בזו. עד הכלל הגדול הנקרא ש"ס, אשר הזוכה מבחין איך כל חלקיו קשורים זה בזה.